

Ingrid Anks tale ved 75-året for Danmarks befrielse

Taler

Ingrid Ank
Akademileder af Grundtvig-
Akademiet

Dato

4. maj 2020

Sted

Vartov, København

Omstændigheder

I anledning af 75-året for Befrielsen. På grund af corona-krisen blev talen holdt uden publikum og livestreamet på Grundtvigs Forums facebookside.

"I dette øjeblik meddeles det, at Montgomery har oplyst, at de tyske tropper i Holland, Nordvesttyskland og i Danmark har overgivet sig. Her er London. Vi gentager: Montgomery har i dette øjeblik meddelt, at de tyske tropper i Holland, Nordvesttyskland og Danmark har overgivet sig."

Sådan lød det i radioen kl. 20.36 den 4. maj for 75 år siden. Aftenen den 4. maj, den aften, vi nu er samlet om, blev altså den dato, som satte skel mellem før og efter. Før den 4. maj – eller før kl. 20.36 – var Danmark stadig besat. Efter kl. 20.36 var Danmark frit.

Derfor markerer vi befrielsen i dag.

En fejring er at sætte skel i tiden. At sige, det er nu, det er denne dag, det er denne aften, der er punktet i tiden. Samtidig er ethvert skel i tiden nærmest altid mere uklart og flydende, end vi gør dem til.

Der er ingen tvivl om, at kl. 20.36 for 75 år siden virkelig var et forandringspunkt. Før kunne man ikke sige højt, hvad man tænkte – pludselig kunne man igen. Før kunne man ikke bevæge sig frit rundt. Pludselig kunne man igen. Og alligevel ville krigens slutning i Danmark den 4. maj 1945 ikke have været en realitet, hvis ikke krigen allerede i det sene efterår 1942 havde taget en voldsom drejning. Dette foregik langt væk fra Danmark, i Rusland ved det daværende Stalingrad. Millioner af liv var den pris, det kostede. Men det var her – snarere end i dag kl. 20.36 – det i realiteten vendte.

De følgende år fortsatte krigen, men nu med en anden bevidsthed. En bevidsthed om at det ville ende. Og det var vel også – hvis vi skal kigge indad med åbne øjne – først herefter, at modstanden i Danmark for alvor tog fat. I Danmark endte krigen så endegyldigt den 4. maj 1945 kl. 20.36.

Og så alligevel ikke. Det kommer an på, hvem man spørger, og hvor man befinder sig. Det endte ikke på Bornholm. Og det endte heller ikke nødvendigvis for de danske jøder, der var flygtet til Sverige. For nogle gik der flere måneder, inden det blev muligt at vende hjem. Og ikke alle vendte hjem til et hjem – flere oplevede, at bolig og ejendom på besynderlig vis var overgået til andre.

Bevæger man sig uden for Danmark, så sluttede krigen jo ikke alle steder i dag for 75 år siden. For Østeuropas og Østtysklands vedkommende sluttede krigen snarere for 30 år siden, nemlig i efteråret 1989. I Korea er krigen ikke slut endnu.

I Danmark sætter vi dette skel i tiden i dag. I dag for 75 år siden. Vel vidende at skel i tiden ofte er mere uklare, end vi gør dem til. Vi har brug for disse mærkedage. Vi har brug for disse punkter, hvor uklare de end må være, hvor vi kan sige: Før var der ufrihed og ufred – nu er der frihed og fred. Derfor tænder vi lys i dag. Derfor synger vi i dag. Derfor holder vi i dag fast i den vigtige forskel – til trods for uklarheden – på ufrihed og frihed. Friheden begynder nu.

Til slut vil jeg gerne have lov at springe til den situation, vi i dag står i. Det handler ikke om at sammenligne de to undtagelsestilstande, for det ville være udtryk for en total mangel på proportionssans. Også selvom situationen i dag er alvorlig – i Danmark og i særdeleshed uden for Danmark. Men der er den lille lighed, at vi i dag også befinder os i en situation, hvor de frihedsbegrænsninger, der er indført, skal finde sin afslutning. De er indført af gode grunde, og de har og har haft en tydelig og vigtig effekt, men de skal ikke vare evigt.

Hvordan finder vi det punkt, hvor vi kan sige: Nu er det slut?

Det har altid været forbundet med en vis helbredsrisiko at være sammen med andre mennesker. Også før der var noget, der hed coronavirus. Men det er i den grad også forbundet med en helbredsrisiko og en livsrisiko ikke at være sammen

med andre mennesker. På et tidspunkt må vi nå til det punkt, hvor vi siger: nu er det slut. Nu skal vi være sammen på ny med alt, hvad det indebærer. Dette punkt falder måske sammen med, at der er fundet en vaccine, der virker. Eller en behandling, der virker. Men uanset hvad vil det alligevel være det, jeg har kaldt for et 'uklart punkt'. For det vil vel altid være forbundet med en vis sundhedsrisiko at være sammen med andre mennesker – men i længden alligevel langt, langt værre ikke at være det.

I den forstand tror jeg, vi har lært noget om frihed de sidste måneder, som vi måske havde glemt, fordi vi har vænnet os til at tale om frihed som noget, 'den enkelte' har eller ikke har. For lige nu er der faktisk næsten ingenting, vi ikke kan. Ja, vi kan ikke rejse ud af landet, men vi kan tale, skrive, udtrykke os, høre musik, spise god mad, svømme, danse, synge. Men vi kan ikke gøre det sammen. Og det viser sig måske derved, at friheden til at være sammen står på linje med de andre vigtige friheder – fx friheden til at kunne udtrykke sig.

Det handler ikke især om knus og kram og håndtryk. Men om noget langt dybere. Om den frihed, der ligger i ikke at møde andre mennesker med utryghed. Om friheden til at være sammen. Sammen.

Kilde

Grundtvigsk Forums facebookside

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Anden Verdenskrig, Danmarks besættelse 1940-1945, Mindetale

Relateret

Mette Frederiksens tale ved 75-året for Danmarks befrielse
4. maj 2020

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/ingrid-anks-tale-ved-75-aaret-for-befrielsen>